

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 9.

V Celovcu 10. maja 1871.

Leto III.

Slava ne osreči.

(Spisal J. P.)

I.

Debel sneg je ležal po hribih in dolinah, po drevesnih vejah je viselo ivje v gručah in vrabec sedel na plotu je privzdigal nožici, zdaj to, zdaj uno, ter ju krčevito stiskal pod svoj razmršeni kožušček, ker ga je zeblo v krempljice.

Ob cesti na samoti, dober četrť ure za vasjô, ktere pa nam tu ni potrebno imenovati, stoji priprosta kmečka hiša, pokrita s slamo, zraven pa črna, okajena na pol zidana, na pol lesena lopa s predstreškom, pod katerim leži nekaj starih in novih kolés in družih voznih del. — Koj lahko spoznamo, da je to kovačnica.

Ni bilo še ravno tako pozno, pa kovačnica je bila vendar zaprta in veliko kovaško kladvo, ki je navadno od zgodnjega jutra do trde noči brenčalo po naklu, molčalo je danes ves čas.

V majhni sobici je sedela pri mizi stara ženica krpaje raztrgano krilo. Slabe oči in večerni mrak sta jej delo mnogo težila, kajti večkrat je napečno vbodla s šivanko in posamezni ševi, ki so pripenjali veliko zaplato na luknjasto krilo, bili so skoraj po palcu dolgi. Vendar se žena ni dala motiti tem zaprekam, hotela je svoje delo končati še preden se stemni.

Pri peči je sedela kacih dvanajst let stara deklica ter lupila krompir, da bi ga mati potem dali kuhat za večerjo. — Obedve ste molčali, obema je nekaj težilo srcé, posebno stari se je brala na obrazu velika tuga in skrb.

Naposled je pošel dan. Gosta megla, ki je prej krila naravo, pozgubila se je, mesec se je prikazal na nebu in nastala je jasna noč, ki je napravila zunaj še ostreji mraz.

Stara žena je že skuhala večerjo, postavila jo na peč ter jo pokrila z reno, da bi se ne ohladila, potem pa stopi k oknu in zré ven na cesto, ki je peljala iz bližnjega trga.

„Ni ga in ga le ni; gotovo so ga vzeli“, pravi naposled in solzé se jej polijó po celem licu. Potem zleze k peči, sname molek z žreblja in jame polglasno moliti in zraven — jokati.

„Mama, nikar ne jokajte“, pravi deklica z ihtečim glásom, „meni to tako hudó dé. Boste videli, da bo prišel Tone, saj še ni tako pozno“.

„Oh kaj ti veš, dekle“, povzame starka, „kakó bi ne jokala, ko morda Toneta ne bom nikdar več videla. Kaj bo potem z nama? Kdo bo kaj prisluzil? Ob tla sve, največi revici na svetu“. —

Naposled se čujejo zunaj moški koraki po škripa-

jočem snegu. — Žena v nadi in skrbéh hiti odpirat. — Bil je sin, ki je prišel domu.

„No Tone, kako je? ali se je dobro izšló?“ — pravi starka skrbljivo.

„Slabo se je izšló, mati“, pravi sin ter podá materi rokó, „pa zató ne bodite žalostni. V vojake moram, ali upam, da ne bom dolgo ondi, ako bo mir. Skusil bom vsaj kaj svetá, naučil se kaj, in to mi bo pozneje prav prišló“.

Mati se glasno zajoka slišati sinove besede, sestra Lojzika pa se oklene Toneta in se ihtí, da je ni moč potolažiti.

Tone je bil sicer pogumen fant, ni se bal vojaščine, ali videti jokajočo svojo mater in sestrico, storilo se je tudi njemu milo, da so mu prišle solzé v oči. Sprevidel je tudi slabe čase za nju, ko ne boste imeli nikogar, ki bi ju podpiral.

II.

Poteklo je leto za letom, Tone je bil še vedno pri vojaki, pogosto je pisal domu, ni se niti pritožil, da mu je slabo, niti pohvalil, da se mu godí dobro, rekel je le, da lahko izhaja.

Tonetova mati je sinovo ločitev preživo čutila, da bi jo bila mogla pozabiti, vendar se je s časom pomirila, videti, da sinovo stanje ni tako nesrečno, kakor je mislila.

Lojzika je prihajala od leta do leta krasnejša deklica, in fantje po vasi so sploh govorili, da je Kovačeva najzaljša med vsemi. — Da je bila Lojzika res zala deklica, nad tem ni nihče dvomil, imela pa je eno napako, ki je navadno ženskimi lastna in jih večkrat zapelje, — bila je namreč zeló slavoželjna in nič jej ni bilo več mar, nego prikupiti se moškimi. —

Bil je sejm v bližnji vasi in na sejmu se je sešlo mnogo ljudi iz vseh bližnjih krajev. Kramarji so imeli razloženo svoje blagó po utah, lončarji so razpostavili svojo lončeno posodo po trati, skledo pri skledi, lonec pri loncu, vse v lepem redu, gospodarji so imeli na živinski staji vole in krave, nekoliko dalje zopet ovce, kozé, svinje itd., vsaka reč je imela svoj odkazani prostor.

Gibanje je bilo, kakor sploh na sejmu, — živo. Kramar je hvalil svoje pisane rute dekletom, lončar je trkal s prstom ob lonce opominjaje, kako lep glas imajo, — mešetarji so se pridušali in silili kmete v kupčijo, in celó sicer mirni Ribničan se je oglasil s svojo leseno robo, da ne bi zaostal za družimi.

Tudi Kovačica in Lojzika ste šli na sejm. Stara je hotela nakupiti samo nekaj najpotrebnejših reči za domačo rabo, Lojzika pa tudi nekaj nepotrebni, ki pa so se jej zeló potrebne zdele.

Pri kramarskih utah, kjer je ravno Lojzika izbirala blagó, približa se jej mlad, gosposk človek z očali

na nosu. Lasé je imel umetno razčesane in obilo z dišečimi mazili namazane, prste vse okovane z zlatimi prstani, in težka zlata verižica mu je visela ob strani pri žepni uri. — Povsod jo je spremljal, sladko jej govoril in Lojzika ga je rada poslušala. Tu pa tam jej je izbral kako ruto, svilnato, drugačne ni hotel, ter jej jo kupil, in kupil bi jej bil še več, pa dekle ni hotela, boje se, da bi ljudje preveč ne imeli govoriti.

„Kdo pa je oni kuštravec, ki na štiri oči gleda, ter hodi s Kovačevo?“ pravi eden fantov, ki so stali pred krčmo.

„Iz grada je“, odvrne drugi, „pripeljal se je z našim grajščakom sem. Pravijo, da je iz neke daljne dežele in zelo bogat.“

„Kaj pa vendar išče tukaj?“

„I kaj! Bogu čas krade, pa denar zapravlja, ker ga ima preveč. Delati gotovo nič ne zna.“

„To je pa Kovačeva danes mogočna, ker ima takega spremljača, le poglejte, kako se nosi!“

„Ta jej bo lahko kaj kupil.“

„Pa zastoj ne, há há!“ —

Tako so še delj časa opazovali fantje Lojziko in njenega spremljevalca ter se šalili z njima, marsikterega pa je tudi trla jeza, da on ne more z njo hoditi.

Stara Kovačica je bila že davno gotova s svojimi rečmi, ter bi bila rada šla domú, pa hčere kar dobiti ni bilo s sejma. Večkrat jo je opomnila, naj gré, pa Lojzika jej je le kratko ali pa celo nič odgovorila ter šla urno dalje mešaje se med ljudi. Bilo jo je sram svoje borno oblečene stare matere pred ptujim ničemnim gizdalinom.

Naposled je bilo ženi vendar preveč, resno ukaže hčeri, naj se koj odpravi z njo. Lojzika si ni upala več ustavljati se nevoljni materi, poslovi se od spremljevalca ter odide proti domu. —

„Kaj pa imaš s tem gosposkim človekom, s katerim si hodila danes?“ popraša mati hčer med potjo po dolgem molčanji z ostrim glasom.

„I kaj bom imela? — nič“, odvrne hči kratko.

„Le nikar ne prikrivaj, jaz več vem, nego ti misliš.“

Ti si postala zelo nečimerna, to ti rečem. — Brezarjev Francelj te je dvakrat klical, da prideš v krčmo, pa ga še pogledala nisi. To ni lepó, véš. Mene same je bilo sram, ko mi je potožil, da si tako moška. Vém, da ga to tako jezi, da nikdar več ne pride k nam.“

„Kaj ga bo jezilo, saj mu nisem nič naredila.“

„Razžalila si ga. — Nosi se, kakor hočeš, in izbiraj, kjer hočeš, takovega moža ne boš nikoli dobila, kakor je Francelj. Denar ima, varčen je, in zna tudi to in uno delo, da mu ne bo treba nikoli stradati. — Prosim te toraj še enkrat Lojzika, imej pamet in nikar ne glej na mehke in gladke roke, žuljave ti bodo poštenjši kruh služile in srečneje boš živela. Saj še več menda, kaj se je zgodilo z Brinjevčovo Nežko, ki je šla z nekim ptujcem na Dunaj. Priberačila je domu vsa raztrgana in še druge nadloge je imela, da je bilo Bog pomagaj. Dobro, da jo je Bog tako kmalo rešil iz svetá. Glej, ko bi se tebi tudi kedaj tako godilo!“

Lojzika je molčé poslušala materine opomine, ali so jej pa tudi segli v srce, kdo vé?

III.

Nekega dne je naenkrat zginil bogati ptujec iz grada, in z njim je izginila tudi Lojzika. Mati je tarnala, pozvedovala po hčeri, pa bilo je vse zastoj.

Kovačica je bila sedaj res sirota, usmiljenja vredna. Sin je bil pri vojaki, hči je pobegnila, in tako je ostala čisto sama na svetu na stare dni. Dokler je mogla, je delala ter se tako preživila, naposled pa je opešala in družega jej ni kazalo, nego beračiti.

Bilo je kake dve leti po oni dogodbi, ko je pobegnila Lojzika.

Nekega jutra pride stara Kovačica v vaško krčmo prosit vbogajme. Krčmarica je bila dobrosrčna žena in naložila je starki polno košaro jedi ter djala: „Urša, kedar boš kaj potrebovala, le kar pridi! Hvala Bogu, saj imamo.“

Domu gredé sreča na cesti mlinarja iz bližnjega trga, ki se je ravno vračal domu iz Trsta, kamor je peljal moko.

„Mati“, pravi, „vi vbogajme prosite in revščine trpite, vaša hči se pa v kočiji vozi.“

„Bogá naj zahvali, komur se takó ne godi, kakor meni“, pravi žena razžaljena misleč, da se mlinar norčuje z njo.

„Ne ne, mati, to je res; čisto gosposka je“, pritrjuje mlinar.

„Ali si jo kje videl?“ popraša brž Kovačica videti, da mož resno govori.

„Kaj pa da sem jo, — v Trstu. Dvakrat sem jo videl peljati se po ulicah v kočiji. Vsa je bila v svilnati obleki. Od začetka nisem prav vedel, je li res ona, ali ne, še-le ko se kočija vstavi pred veliko hišo in ona stopi iz nje, spoznal sem jo popolnoma. Še prav natanko me je pogledala in menda me tudi spoznala, kajti zarudela je in urno smuknila v vežo.“

„Oh, če je to res!“ pravi žena in hiti dalje.

„Res je res, le obiščite jo, lahko vam kaj dá“, vpije mlinar za njo. „Nasproti cerkvi sv. Antona stanuje, kjer je tista velika hiša.“

(Konec prihodnjič.)

Kačji strup.

Po C. B. Presl-nu, poslovenil J. N.

Strupnjake, to je zobe, v katerih se strup nabira, imajo kače le v zgornji čeljusti. Veliko dalje so od drugih zob. Prvi je največi; za njim raste po navadi več manjih, kateri nameščujejo prvega, ako se jim ulomi. Dokler kača miruje, tičijo ti zobje pod zgrbančenim mesom kakor nož v nožnici, tako, da jih ni videti; le meso nad njimi in okoli njih se vidi, kakor da bi bila kaka oteklina. Kedar pa hoče kača pičiti in zato močno zine, pomolijo se strupnjaki iz svojih jamic.

Do malega so vsi strupnjaki votli; vsak ima na sprednji strani dve luknjici, eno na zdolnjem koncu, eno pa zgoraj pod ostjo; med tema luknjicama — od luknjice do luknjice — je pa na zunanji strani zoba žlebček. Nad zdoljno luknjico je bezgavka, iz ktere se strup izeja in ktera je s posebnimi mišicami opletana. Kedar kača pikne, stisnejo mišice le-to bezgavko, strup pa se izcedi; nekaj se ga izlije po zobovi znotranji votlini, nekaj pa po tistem žlebčku na sprednji strani zoba v rano. Včasih se ulomi tak zob, ki je krhek kakor steklo, kedar kača močno piči; mali strupnjak za njim počne mahom hitreje rasti, in nadomeščuje po tem ulomljenega. Razun strupnjakov nimajo kače v

zgornji čeljusti nikakih zob; na nebesu jim pa rastejo v dveh vrstah tudi drugi.

Strupnjaki nekterih kač niso votli, ampak imajo le podolgovat žlebček na sprednji strani. Take kače izpuščajo svoj strup v rano po žlebčku. Nekatere strupene kače imajo skoro take zgornje čeljusti kakor nestrupene, samo da jim je najprvi zob izmed sprednjih votel in večji od drugih, ki so za njim.

Take in une kače, ki imajo le žlebček na zobu brez votline v zobu, utegnil bi kdo za neškodljive šteti in se jako opeči; toraj treba na ta znamenja véрно gledati in se varovati.

Kače prinašajo že vse zobe na svet, in mlada kačica te mahom lahko piči; vendar ne more zob globoko v meso, zato ker je premajhen; tudi je strup veliko slabši od strupa starih kač. Nekteri mislijo, da strupnjaki kačam tudi sami ob sebi izpadajo in se menjajo; ali to se še ne vé.

Strup mnogih kač je tako nevaren in hud, da otruje malenkost takega strupa do smrti, ako pride v kri. Sreča, da je izmed kač, ki jih znamo, skoro le tretjina strupenih; sreča, da so tako lene; sreča, da velike niso strupene, drugači bi se zgodilo po tistih deželah, koder je veliko takih, neznano veliko nesreč.

Vzrok, da je takih nesreč še manj, je tudi to, da se boji kač skoro vsak človek in da se mu jih gnjusijo, ne le pri nas, ampak tudi po tistih vročih deželah, koder se nahaja te nevarne golazni največ. Po obdelanem polju jih pa tudi vedno preganjajo. Toda je nekterih kač sila težko najti, in zato so jako nevarne n. pr. kača suličarka*) v zahodnji Indiji na otoku, po imenu Martinik.

Ta kača zaleže ondod na leto po trideset mladih in popika toliko ljudi, da močno zine človeški rod leto za letom.

Kačji strup je prezrna, žoltkasta, (rumenkasta) nedišča móča, in neki — vsaj na videz — pri vseh kačah enaka. Ali menda vendar ni pri vseh iz enakih delov; zakaj strup nekterih kač je veliko hujši od strupa drugih. Pa tudi strup kač ene vrste ni vselej enako nevaren. Kolikor bolj solnee pripeka, kolikor je kača večja in starejša, toliko večja je nevarnost, zato ker je strup stare in velike kače menda bolje izdelan, zato ker je rana globokejša in ker se ga več va-njo pcedi.

Še dan današnji ne vemo, iz kakih delov je kačji strup, in kateri del je prav za prav strupen. Čudno je pa, da kačji strup škoduje le ondaj, kedar se zmeša s krvjo od zunaj, in da ni škodljiv čisto nič, ako se povžije. To lastnost imajo tudi drugi živalski strupi n. pr. kravji, s katerim koze stavijo, celo strup steklega psa; vendar so to doslej še premalo poskušali. Smel bi po tem takem, ako te kača pikne, strup iz rane brž izsesati; ako ga tudi kaj pogoltniš, nič se ne boj; v želodcu ti ne bo škodoval; ako imaš pa ustnice razpokane ali kako oteklino v zobeh, ondaj bi pa bilo morda ravno to tvoja smrt, ker bi se utegnil strup s krvjo zmešati. Torej treba v nevarnosti tudi na to misliti. (Pomagalo pa ne bi tako izsisavanje kar nič; zakaj ne — to bomo slišali pozneje.)**) Kačji strup kri naglo spremeni in loči lakničasti del v krvi od vodenega; nni del se usede, in zato ne more kri več po žilah teči. Človek, ktereга kača piči, naglo oslabuje in brž oslabi, zato ker mora močno bljuvati in ulivati se,

in to je znamenje, da se je kri razkrojila. Zato človek težko in prenehovaje diše, brž omedli in ne ve sam za-se; torej ne čuti bolečin in še le umiraje se skrčuje in izteguje kakor po navadi skoro vsak človek, kedar umira.

Taka znamenja se vidijo tudi pri živalih in se pokazujejo že za tri minute, včasih še le za deset, malo kedaj za petnajst minut. Ptica pogine poprej od ktere sisavne živali, nemara zato, ker je ptičja kri vročejša in rdečejša.

Le-ta lastnost kačjega strupa, da pičena žival po njem brž onemaga, je kačam najkoristnejša; zakaj ne pikajo le zato, da bi se branile, nego tudi zato, da bi se plena polastile. To ne bi bilo drugači mogoče, zato ker so strupene kače počasne in lene; živali, ki jih kače pikajo zaradi hrane, so pa večji del brze. Pičena žival n. pr. miš, poteče res da naglo in hoče uteči; toda za hip po tem začenja strup že tvarjati; živalica obnemore in cepne. Kača se je zdaj zložno pollaščuje. Čudno je pa to, kar skušnja uči, da ne škoduje gadov strup vsem živalim tople krvi enako. Nekteri toplokrvni živali ni bilo nič ali pa le kaj malega, dasiravno jo je pičil gad večkrat zaporedoma prav močno. Čudno je nadalje tudi to, da si kača kači svoje vrste s strupom nič ne more škodovati.

Na takih mestih, kjer je manj krvi, (kakor v ušesih), tvarja kačji strup veliko počasneje, nego n. pr. na ustnicah. Ako piči kača koga v kako kito, nič mu ni ali vsaj ne dosti; ako pa v ktero žilo, to je vselej sila nevarno, in nevarnost se pokaže kaj naglo. Zato marsiktero zdravilo nič ne pomore, ker ne utegne tvarjati. Tudi to ti ne pomore čisto nič, ako rano mahom izsisajš, zato ker plava strup s krvjo vred dalje tako hitro, kakor se pretaka kri po žilah, strup šine tedaj po nji tako naglo kakor strela. Skušnje so potrdile, da je to res. Strupena kača, b u n g a r k a (Bungarschlange), ki se je ravno levila, pičila je kuro; ta je poginila za trideset minut strašno se metaje. Drugo kuro je pičila ravno taka kača, ki pa se je bila poprej utrudila, zato ker je bila sedem ur na potu. Ta kura je poginila za štirideset minut prav na miru. Pes, ki ga je pičila taka kača v stegno, cepnil je za dve uri; suha kuzla, ki je bila pičena v kolk, živela je še sedemdeset minut. Kača o č a l a r k a (Brillenschlange) je pičila psa, potem ko so ji izdrli vélike strupnjake, tako, da je imela le male; — poginil je kakor stekel za tri ure.

V človeku tvarja strup le-teh in še nekterih drugih kač indijskih veliko kasneje; človek umrje namreč po njihovem strupu še le za dvajset ur. Izmed strupenih ameriškkih kač je ropotača (Klapperschlange) najhujša. Umril je malo da ne vsak, kogar je ta kača piknila, če tudi ne vselej na naglem, za nekoliko dni ali tednov pa ni bilo drugači. Naj koga tudi otmejo smrti; hiral bo vse svoje žive dni, nikdar ne bo več zdrav. Kdor koli pa ostane živ, ostane menda le zato, ker ga je pičila ropotača na manj nevarno mesto. Ali ne mara, da bi rešili skoro vsakega, ako bi rabili mahom prave pomočke.

Živali tople krvi cepajo tudi jako naglo, če pikne ktero kača ropotača. Pes, ki ga je pičila vjeta ropotača, poginil je za dve minuti; za uro je cepnil konj, ktereга je v jezik pičil črni gad ameriškanski.

Mnoge nesrečne skušnje in zgodbe so nas izučile, da so tudi naši gadi strupeni; toda se nesrečniku lahko in brž pomore, če ga ni pičil gad na posebno krvnato

*) Lanzenschlange.

**) Pristavil prestavljavac.

mesto; sploh bi malokdo umrl, ako bi mu pomagali vselej brez zamude in s pravimi zdravili. Če rano brž z močnim lugom izpiraš, krv iztiskaš, rano izsisaš ali na-njo rožičke staviš, če vzameš kaj za bljuvanje ali potenje, minejo po navadi hudi nasledki za malo dni; brž ko se človek spoti, naglo mu tudi odleže skoro vselej. Ako pa kdo umrje vsem imenovanim pomočkom vkljub, pograbila ga je smrt morebiti zato, ker je zadel strupeni zob kako veliko žilo, ali ker je bil nesrečnik slab in bolehen že poprej. Pa tudi pri takih ni nevarnost tolika, kakor sploh mislijo. Treba gledati na starost in na zdravje takega človeka, na letni čas in na zrak t. j. na to, koliko stopinj je toplote, dalje tudi na to, je-li bila kača stara ali mlada, malo ali jako razkačena, koliko časa je minulo, odkar je prišel strup v kri, in kam je kdo pičen.

Imenitne so skušnje Lencové, kako tvarja gadji strup v nekterih domačih živalih, in ktere živali so kačam sovražne.

Ježu je menda kačje meso v slast, in kačji strup mu ne škoduje čisto nič. K vjetemu ježu je zaprl Lenc velikega hudega gada; jež kačo brž zavoha, vstane z ležišča, gre k nji in jo voha brez strahu. Kača počne sčati, in ježa v rilček in okoli gobčeka pikati. Ali jež se ne zmeni za to in si liže rane prav počasi. Ta čas ga čavnsne gad še enkrat v jezik. Zdaj pa zagradi jež gada, ko bi trenil, za glavo, zdrobi mu jo, ter požere sčasoma vsega; po tem se vrne na ležišče, doji si na miru mladice (bila je namreč samica), ostane zdrava in vesela in je snedla sčasoma še več gadov. Tudi jazbec je rad kačje meso, in tudi njemu ne škoduje ta strup.

Strički (Hamster) žeró kače, in le mladi cepajo od njihovega strupa. Dihurjem, ki so jih kače pikale, ni bilo nič. Podlazičam in lazicam (Frettchen) škoduje kačji strup; vendar ne pogine nobena, če ga zavžije.

Lesica in kuna se ne loti kače nikdar. Svinje, ki pravijo, da kače zatirajo, niso se pri poskušnjah nobene kače ni dotaknile, in ena, ki jo je pičila kača očálarika, poginila je za uro. Izmed stranskih štirinogatih živali hvalijo posebno „ihnevmona“, kako kače preganja in jim po življenju streže; vendar konča marsikteri po kačem strupu.

Izmed ptic je busard kačam najhujši sovražnik, ki gade jako varno grabi in po strupu nekoliko trpi, pa vendar zato ne pogine. Kosmatonogati busard, hostni sokolič, jastreb, kragulj, poljska postovka, rjavi škarnjak in sove nočejo kačjega mesa. Postovka, ki jo je pičil gad v stegno, za polčetrto uro je bila že mrtva. Šoje, krokariji in vrane jedó gade in druge kače, ter jih lové jako varno, da bi jih ktera ne pičila. Obilno jih zatira čaplja, ki je za lov kač, kterih meso ji posebno godi, kaj dobro stvarjena. Ker ima namreč tako visoke noge in tako dolg kljun, zato ji ne morejo celó strupene kače lahko škodovati. Neki čaplji, ktero je gad v jezik pičil, otekel je vrat tako, da se ji je cedil iz njega gnoj; nekoliko dni ni hotela ničesa zobati; pa je vendar ostala živa.

Izmed stranskih ptic so namenjene menda do maleda vse ujede in čaplje kačam na zatiranje, posebno pa čopasti sokol (Sekretärfalke) na brdu „Dobre nade“, ki ga ne morejo kače pikati, zato ker je na dolgih luskinastih nogah, in ki so ga prenesli, ni davno tega, tudi na otoke „antilske“, da bi se ondi taki sokoli zaredili in zatrli strašno kačo suličarko, ki leto za letom toliko ljudi pokončuje.

Nevaren je pa ne le strup živih kač, nego tudi strup takih, ki so bile malo poprej ubite, — kaj — celó po s u š e n i n s h r a n j e n kačji strup je nevaren, ako pride toplokrvni živali v kri. Strup takih kač, ki so bile dolgo let v vinskem cvetu, pa nima neki več nikake moči.

Povsod, kodar je veliko strupenih kač, — povsod so iskali pomočkov za ta strup; ali veliko je med njimi babjevérskih. Med zelmi je več jako dobrih, ki jih hvalijo, da pomorejo vselej; vsaka dežela ima svoje sloveče zeli za to. Taki pomočki iz zeli, od kterih se človek poti, vsi taki so hvale vredni, — pa tudi drugi, po kterih se mora človek potiti; taki so: voden salmi-jakov cvet, tako imenovana voda sv. Lucije, pa zelenjak (Chlor), ki se rabi od zunaj in od znotraj.

Pristavek prestavlja vcev: Izmed zeli so potrdile mnoge srečne skušnje zadnje dóbe „k a č j o s m r t“, (po latinski „aster montanus“, po laški pa „astra montana“), ki raste posebno po Dalmaciji, pa tudi po Istri, po Ipavskem in po Gorjancih na Kranjskem. Ravno tako moč ima v sebi tudi zel, ki se ji pravi „nemški oman“ (inula germanica).

Ta ali una zel se popari s kropom; ta voda se ocedi in v kako steklenico (flašo), dobro zamašeno, do drugega leta shrani. Kedar piči kača kterega človeka ali ktero živinče, naj se v to (hladno) vodo rute pomakajo, in na rano pokladajo, dokler otek popolnoma ne uplahne; — uplahuje pa naglo. Človek naj te vode tudi nekoliko srka; komur ni v slast, naj se mu malo osladí, posebno deci. Vendar treba vselej, če je le mo-goče, tudi po zdravniku poslati.

Tako se ozdravi prav lahko marsikdo, ki bi moral drugači prizgodaj pod črno zemljo, posebno če ni zdravnika blizo. Tako je otel neki duhoven na Kranjskem, kakor mi je sam pravil, s „kačjo smrtjo“ vsakega takega nesrečnika, dasi je bil nekteri že otekel kakor val, v 24 urah pa bil spet zdrav in vesel.

Veverici.

Veter lahek je z drevesa
Stresel oreh bil drobán,
Prišli blizu ste iz lésa
Veverici v óno stran.

Slednjič konec je nevolje,
Zgrabili ste ga z zobmi;
Oreh pa se sam razkolje,
Prah rujav se zakadí.

Vgledate obé ga kmalo,
Menda ste imeli glad,
Ker drugače bi ne dalo
Grizti se za mali sad.

Vrže vsaka pol lupine
Jezna izmed zob na tla;
Izpred druge druga šine
V gozd osramoténa vsa.

Tako mnogokrat ravnajo
Strastni med seboj ljudjé;
Jezo in prepír imajo:
Piškav oreh si delé.

Fr. Cimperman.

Prihod Turkov v Evropo in na slovensko zemljo.

(Spisal J. Parapat.)

Domovina Turkov je srednja Azija. Ondi so živel razdeljeni v mnoga kolena. V 13. stoletju jame se eden teh rodov pomikati proti zahodu ter pride naj

poprej v Armenijo, potem v malo Azijo, kjer se je srečno boril z Bizantinci in Mongoli. Osman I. postane prvi utemeljitelj osmanskega kraljestva, kajti po smrti poslednjega seldsuškega sultana Aledina I. 1299, oklical se je za prvega sultana turškega. Njegovi sin Urhan I. gospodoval je že celi mali Aziji do Bospora. Ta sultan je ustanovil s kršanskimi otroci tisto silno armado, ki je kmalu grozno slovela po Evropi — armado janičarjev. Turški vpliv so pa posebno pospeševale homatije puhlega in raztrganega carstva bizantinskega. V Carigradu so si namreč nasproti stale razne stranke, ki so si bile v vladarskih zadevah tako navskriž, da je sedaj ta, sedaj ona na pomoč klicala sovražnika Turčina. Urhan si je roke manil pri teh homatijah, ki so bile kakor nalašč za namene njegove. Prva skrb je bila tedaj, da si prisvoji v Evropi košček svetá. Ta mu je dobro izšla. Že 1356 l. se prepelje njegov hrabri sin Sulejman čez Helespont (ozek kos morjá, ki loči Azijo od Evrope) in kakor blisk posede slabo zavarovano trdnjavo Čimbe, poldrugo uro od Kalipola. Iz te trdnjave so si osvojevali okolico ter 1361 l. vzeli Adrijanopol, najtrdnjše branišče bizantinskega cesarstva. Odsihmal so bivali sultani v tem mestu in napadali sosedne Srbe, Bulgare, Albaneze in Bosnjake. Leta 1375 je Murad I. Srbom vzel mesto Niso, da si ga je srbski kralj Lazar junaško branil. Na Kosovem polju pa je do celega in za vselej razdrobil srbsko moč: Lazar je bil ubit, vojaki njegovi pokončani, kraljestvo razrušeno. Kmalu po ti zmagi so se uklonili tujeu tudi Vlahi in Bulgari in ogrska dežela je bila odprta turškim napadom.

Torej se dvigne ogrski kralj Sigmund in gre nad sovražnika. Prvikrat mu gre po sreči ali v drugo mu spodleti, 28. sept. 1396 otepe Bajesid pri Nikopoli vojsko blizo 100.000 mož, pri kateri je bil tudi celjski grof Herman II. s slovensko četo, tako strahovito, da je Sigmund sam komaj utekel. Dvajset tisoč kristjanov je bilo ubitih in ravno toliko vjetih, Turkov pa je ležalo 60 tisoč. Ljut in razkačen, da je moral zmago tako drago plačati, ukaže Bajesid drugi dan več tisoč vjetih kristjanov umoriti.

Tri dni je počival s svojimi četami, potem se vzdigne in vdere na Ogrsko. En oddelek ali pod sultanovim ali kacega drugega poveljem se spusti prek Donave in se prepelje pri Mitrovicu čez Savo. Tu so Turčini razgrajali med Savo in Dravo, ropali in plenili, da je bilo strah. Sirmijo so, kakor zgodovinarji pišejo, tako pokončali, da veliko let pozneje ni bilo skoraj sledú, da so bila ondi kedaj mesta.

Druhal krvoločnih nevernikov pridere celo na dólno Štajersko, plane nad nepripravljeni Ptuj, ropa, pleni in slednjič ga zapali. Veliko množico ubozih prebivalcev vjame in tira v sužnost. Leta 1396 so tedaj Slovenci na svoji zemlji prvokrat ugledali krutega sovražnika kršanstva in vsakoršne omike. Grozno so morali trpeti naši preddedje. Nemški cesarji so imeli zmirom drugod mnogo posla, Slovenci so bili sami in zapuščeni. Ponosno smemo reči: Slovenci so tristo let zapadne dežele branili pred sirovim tujcem, kterege pa sebičnost nekterih držav še dan današnji, omikani Evropi v sramoto, trpi in podpira, češ, ker je potrebno zlo v Evropi. Sicer Turčin ni imel namena, prilastiti si slovensko zemljo, zato so bili napadi njegovi toliko strašnejši, ker je le gledal, kako si veliko naropa, veliko škode napravi, kako si mnogo ljudi, mladih in starih nabere, ki jih v sužnost prodá, dečke pa med janičare vtakne.

Brez usmiljenja so bili, nikomur niso prizanesli, česar niso mogli potegniti seboj, pokončali in razdjali so. Ali kljub vsemu temu se jim Slovenec nikdar ni uklanjal; mnogokrat je turčin težko čutil slovensko junaško roko, njegov dir so vstavljale marsikterikrati hlabre čete naših očetov in ako jih je predrl, bil je omamljen in preslab, da bi kaj učinil zapadu. Leta 1396 je nastopila Slovenskemu narodu doba, v kateri je pretrpel mnogo — za druge, doba žalostna a na veke slavna za nas!

Domači zdravnik.

II.

Steklina.

(Spisal dr.—ž—).

(Konec.)

Po obstoječih postavah se vgriz od steklih živali, če bi ga bil še tako izpalil, ne sme dati zaceliti, pred da preteče osem tednov; in vgriz stekline sumljivih psov vsaj šest tednov. Obojne rane more tem postavam spodobno zdraviti okrajni zdravnik, kterege moraš precej po nesreči za svete uprašati. Pa še enkrat te opominjam, izreži in izpeci rano brž ko moreš, precej na mestu nesreče, ne čakaj zdravnika, ali vsaj najhitreje potem, ko se je dogodila. Samo po sebi se umé, da tam ne bodeš izrezoval, kjer ni dovolj mehkih tkanin ali delov in tudi tam ne, kjer se nahajajo prevelike žile; tedaj moraš pa tem bolje rano opaliti in izpeči.

Gledé pesje stekline so še te-le postavice: stekel pes se mora ubiti, da je le mogoče in kdor le to more, stekline sumljiv samo tedaj, kedar ni nikogar še oškodoval, sicer se mora vjeti in konjedercu dati, da ga delj časa opazuje ali je stekel ali ne. Lesica in volk seveda se mora v vsakem pripadu pokončati, kedar je le mogoče. Dalje tirja postava, vse požgati, kar je stekla žival oślinila, če nima reč prevelike vrednosti; kar se ni pokončalo, mora se pa z močnim lugom, komur lahko malo živega apna dodaš, ali pa s klorovim apnom (en del v desetih delih vodé raztopljen) večkrat zaporedoma prati in tretji. Tudi kos obleke, ktero je pes oskrunil, vgriznivši te, moraš izrezati in požgati, potem vsa porabljena zaveznina, s ktero si otrovano rano zavezoval. Na vse to moraš ostro gledati, če nočeš priti v neizrečeno nesrečo. Nazadnje postava prepoveda, mesó uživati od domače živine, če si bil prisiljen jo zaklati, ker je bila od druge stekle živali vgriznjena.

Po mestih morajo psi navadno nositi brnjice na gobcu, da ne morejo popadati. Gotovo večkrat odvrne tudi to ravnanje grozovitne nesreče. Vsak slučaj ali dogodjaj, da je kjerkoli pes ali divja zverina stekla, mora se nemudoma tudi gosposki oznaniti, da protečo nevarnost po vseh vaseh okliče in vničenjúr dotičnih živali pomaga.

Konečno naj še pristavim navadna in najbolj sigurna znamenja stekline pri domačem psu.

Pes se že nekaj dni pred pokazanjem stekline ves spremeni, postane klavern, nestanoviten v svojem navadnem obnašanju. Rad menja svojo lego, opušča navadno jed in si izbira in požira druge stvari kakor slamo, stare cunje, konjske koce, včasih celo svoje

Iastne izmetke. En, dva dni pozneje so znamenja stekline že bolj očitna. Pes se černo drži, rad po zraku, kakor po muhah, hlapa, proti steni laja, rad hladne stvari liže; večkrat drži gobec odprt, ker mu je dolnja čeljust ohromela, sline in pena se mu cedijo, pa ne vsakokrat, vse od njega dolj visi, rad uteka od hiše in je skoraj neobčutljiv, če ga biješ! Njegovo obnašanje in ravnanje je sploh čisto nenavadno, celoma spremenjeno; ne je več, vode pa pije in se je ne boji kakor stekel človek, pri katerem je boječnost pred vodo jedno najpoglavitejših znamenj. Če dalje le ta bolezen trpi, bolj gotovo se opazuje in vidi da je pes stekel. Jedno naj poglavitejših znamenj je sedaj čudovito premenjeni glas pri lajanju: glas postane nenavadno hripav in votel, žival začne lajati močno, pa slednji glas postaja bolj slab in votel, kakor bi prihajal nazadnje iz globoke votline. Kdor je ga le enkrat v življenju slišal, ne bode ga pozabil nikoli več. Proti svojemu gospodarju se sili biti prijazen, proti drugim pa rad ravsa in jih popada. Zdravega psa stekli še videti ne more, ampak se spusti precej na njega, divje režeč z veliko močjo, če ti je bil pes poprej še tako pohleven in dober. In če vse ravno ne veš, ali je stekel, priveži ga na verigo ali ga deni v kak koe in pomoli mu potem ranto ali kak prot. Stekli pes se ti bode precej zakadil v pomoljeno ranto, zdrav pa se mirno uazaj pomika in v kak kot poskriti boče.

O steklih volkovih in lisicah se pripoveda, da tudi spremené svoje navadno obnašanje, postanejo neboječi, gredo k hišam in napadajo vse, kar jim nasproti pride. Njih glas je tudi čisto spremenjen in tuljenje neki strašno votlo in grozovito.

Tedaj, ljubi bralec, ogibaj se steklih živali naj več, ko moreš in delaj kakor sem ti nasvetoval, nemudoma, če je te po nesreči kaka stekla žival vgriznila. Le takó se ti ni treba ničesar bati.

Smrt v ječi.

(Narodna pripovedka.)

V vasi Z. pod Vrhom je živel svoje dni bogat krčmar, ki je bil tudi župan.

Radi so se shajali pri njem sosedje, ker jim je znal postreči z dobrim vinom in ker jim je vedel vedno kaj novega pripovedovati. Ako ni bilo nikogar k njemu pit, pa se je sam dolgočasil, sedé v hiši ter premišljevalje zlate pretečene dni. Prišlo mu je vsake baže na misel.

Tako sedi nekega dne sam doma, bilo je namreč poletni čas, ko so imeli ljudje na polji dosti opravka. Prinese si kozarec vina in kozarec vode, postavi oboje na mizo pred se in jame sam s sabo govoriti, kako bi bilo lepo na svetu, ko bi ne bilo treba se bati smrti. Ta mu je delala sivo glavo, in večkrat je že premišljeval, kako bi se je mogel oteti, tako tudi danes.

Ko mož tako sedi, pride nekdo po veži v hišo. Bila je to velika suha žena, dolgega obraza, upadlih oči in belih zob.

„Dober dan“, jo pozdravi krčmar, „kaj bo dobrega, kaj bote povedali, kterege naj vam prinesem, kacega dobrega?“

„Ne, ne — dajte samo malo vode, kajti nimam denarja, da bi mogla plačati.“

„Ne de nič, saj se morebiti še vidimo, pa če tudi

ne, zarad kapljice vina ne bom obračal, obogatel pa tudi ne“, pravi gospodar in prinese ženi pijače. Potem se vsede k mizi na stol in jo jame izpraševati, kdo je, kaj hodi po svetu in več enacih reči.

„Smrt sem“, mu odgovori ptujka, „in imam grozno težko nalogo, danes moram še dokaj ljudi pomoriti, in če jim ne vzamem še nocoj življenja, potem jih moram zopet pustiti živeti nekoliko let.“

„Dete vraga!“ misli si krčmar, „tedaj Janez danes imaš priliko rešiti ves svet te neusmiljenke, delaj toraj. Kaj šenta, kako bi to šlo? Ako bi hotela piti, dal jej bom, da se vpijani, potem pa hajdi ž njo v malo klet, ki nima nobenega okna, nobene luknje, ničesa nego mala vratica. Tje notri jo moram spraviti, pa je pri kraji, konec bode vseh besedi.“

„O če ste pa smrt, vam dam rad še polič, ako hočete dva poliča najboljšega vina zastonj, da mi bote nekoliko prizanesli, ako mi bo treba iti iz svoje hiše, iz tega sveta. Le ostanite nekoliko pri meni, saj zdaj so vsi ljudje na polji, drevi jih bote pokosili, pustite jih toliko časa, da pridejo domu, da bodo vsaj na postelji pomrli.“

„Ne morem, muditi se ne smem, kajti veliko je bolnih, starih in tacih, ki me že težko čakajo, moram kmalu naprej, samo to vino, ki ste mi ga dali, izpijem, potem grem, ni drugače.“

„No, no, kaj bi bili tako nagli, še en poliček ga prinesem, ker je ravno tako, ostanite malo pri meni, pokazem vam vse svoje premoženje, vse pohištvo in —“

„Kaj in —“ pravi smrt?

„Nekaj bi vas poprosil.“

„To storite lahko zdaj precej.“

„Ne, malo se počite draga žena“. To izrekši skoči mož naglo po stopnicah in prinese polič najboljšega. „Tega bova, tacega še morebiti niste pili.“

„Ker ste že tako nadležni, naj bo, vidim, da imate dobro srce, da ste jako postrežljivi, spolniti vam hočem, kar me bote prosili, vendar moj čas je prišel, iti moram svojo pot.“

„A ne, hotel sem vam še pokazati v kakem sodci imam to vino. Pojte z mano v klet, tam vam dam pokusiti še neko drugo, ki je staro že devet let, in ki ga še nisem nikdar prinesel kaplje iz kleti, dajem ga svojim najljubšim gostom, kateri ga hodijo z mano pit iz kannitega soda.“

Žena se je dala pregovoriti, šla je z zvitim gostilničarjem po nekih stopnicah v temni kraj, pa stopivši v malo klet, že je bil oštir, ki je šel prej popred, za smrtjo. Naglo potegne debela hrastova vrata za sabo in smrt je bila vjeta. Dolgo časa, več let ni mož nikomur povedal, kaj je storil. Ali prišli so drugi, hudi, slabi časi. Ljudje so se množili, postajali so stari, bolehalo so, ali umreti niso mogli. „Bog me reši iz doline solza“, so izdihovale stare ženske, „saj ni moč prestat več, stara sem že kot zemlja, nimam zob, nimam moči, vsem sem za nadlego in sama sebi za nepotje, kaj bo, konec me noče biti?“ Zdihoval je tudi sivi starček in prosil Boga za odrešenje, da bi ga vzel iz tega sveta, vendar zastonj. „Star sem kot Metuzalem, bolehen, plešast, tresem se že kot šiba na vodi, ali konec me noče biti, kaj bo, kaj bo?“ Tako so žalovali tudi bolniki, ki so ležali že po več let na smrtni postelji in čakali odrešenja. Postal je dragota, živčje je potekal, rešitve ni bilo.

Zdaj je jelo krčmarja skrbeti, ki je imel že tudi svojih osem ali devet križev na hrbtu. Naveličal se je

sveta, ni se mu ljubilo živeti, čeravno je imel vsega za potrebo. Spoznal je, da je napačno mislil, ko je hotel rešiti svet smrti, največega zlega po prejšnjem svojem mnenji. Pokliče toraj svojega vnuka, ki je bil tudi že čez trideset let star, dá mu ključ in mu ukaže prinesiti iz stare škrinje neko škatljico, ki jo je imel skrbno spravljeno v srednjem predalu. V tej škatljici je bil ključ z luknjo, vzame ga toraj in gre odpirat več let zaklenjena vratica. Stresel ga je mraz, ko zagleda pred sabo belo kost mesto žene, kakoršno je pred več leti zaklenil. „Še boš živel, še več let, kakor jih imaš zdaj v preteklosti, za kazen, ker si mene tako grdo ogoljufal“, pravi kostenka in stopa naglo po lesenih stopnicah, da so pokale kosti, kakor bi bil kdo koš orehov stresel, in začela je svoje prejšnje delovanje.

Radonski.

Zastavice.

23. Oče je visok, kakor gora, mati je huda, kakor pošast, otroci pa so sladki, kakor mleko, sam Bog ve, kaj je to?

24. Kdo hodi brez nog gor in dol?

25. Kaj je letos med božičem in pepelnico?

26. Ktere muhe nikogar ne nadlegujejo?

Vganjka zastavic v 8. listu: 18. mlinsko kolo; —

19. leto, mesci, tedni in dnevi; — 20. hiša; — 21. bčele; — 22. igla.

Smešnice.

Ene misli pa vendar prepir. „Ne morem zapostiti“, pravi neka jezična žena, „zakaj se z mojim možem dan na dan pričkava, ker sva prav za prav oba ene misli: on hoče gospodariti in tudi jaz to zahtevam?“ —

Ples brez rokavic. Na plesu prosi nek gospod ošabno gospodično, naj bi ž njim plesala. „Moj Bog, kako bi z vami plesala, ker nimate rokavic“, reče ona. — „To nič ne de, draga gospodična“, odgovori gospod, „kedar odplešem, bom moji roki že omil!“ —

Dečkova razumnost. Dva mala fantiča gresta memo straže, kjer je stal velik top. Obstojita in top ogledujeta. „Kako pa se prav za prav topovi napravljajo“, vpraša eden radovedno. — „Nič ni ložej, kakor to“, podučí ga drugi. „Najprej se vzame luknja, okoli luknje se vlije malo medenine in top je gotov.“

Ogled po svetu.

Avstrijsko - ogerska država. Kar se je od vseh strank, posebno pa od ustavoverne že tako težko in s silno radovednostjo pričakovalo, zgodilo se je v seji državnega zbora 25. aprila t. l. Ministerski predsednik grof Hohenwart je izročil državnemu zboru vladni predlog, s katerim so podeljene deželnim zborom nekatere pravice, ki so bile prej državnemu zboru pridržane. Na to so zagnali ustavoverneži po novinah strašen hrup, kakor bi jim

šlo za življenje, ker ne morejo trpeti, da bi se njih ustava le za pičico premenila. Iz vsega je razvidno, da ustavoverneži nočejo nobene sprave z drugimi strankami, oni nočejo pomirjenja med narodi, ampak krmilo, katero so imeli do zdaj v svojih rokah, hočejo tudi znanprej čisto sami obdržati. Zato so že sklenili, da ovržejo ves predlog. Sicer pa tudi državna opozicija ž njim ne more biti zadovoljna, kakor „Sl. Narod“ piše, ker po tem predlogu državni zbor še zmerom ostane, kar je bil, t. j. gospodar nad deželnimi zbori. „Nam se zdi predlog“, piše „Narod“ dalje, „čisto nevažen; važen samo v enem oziru, t. j. da je Hohenwart napasel radovednost ustavoverne stranke, vsem strankam pa vrgel neko koščico, katero bodo glodale in oglojale, med tem ko si je ministerstvo pridobilo priležen oddihljaj in novega časa. Ogreti se nad tem predlogom ne moremo, ustrašiti se ga pa tudi ne, ker je vsakako nenevaren in neškodljiv.“

Te dni so šli slovenski poslanci iz južnega Štajerskega na Dunaj, da bi želje Slovencev sploh, posebno pa štajerskih Slovencev vladi izročili. Kaj so opravili, nam še ni znano, želimo pa iz srca dober vspeh takemu blagemu početju.

Volitve poslancev na Hrovaškem za deželni zbor v Zagrebu se bodo pričele 15. t. m. Sploh se misli in upa, da bo pri volitvah narodna stranka zmagala, kar bi bilo tudi za nas Slovence močno važno.

V Krakovi se bo napravila akademija znanosti za Poljake.

Zunanje države. Francozje se niso še pomirili. V Parizu divji boj med vlado in uporniki še zmirom razgraja. Uporniki so do zdaj zgubili okoli 14.000 mrtvih in ranjenih, 6000 pa je bilo vjetih. Zadnja poročila pravijo, da vlada napreduje. Zeleti bi bilo, da bi se ta žalostni položaj kmalo poravnal.

Na Ruskem se je menda izpustilo več vojakov na odpust, kar bi bilo znamenje, da ruska vlada ne misli kmalo na vojsko.

Razne novice.

Tiskovno društvo v Mariboru. Odbor tega društva je v enej svojih zadnjih sej določil, da se društveno leto začne z 12. aprilom, kakor z dnevom društvenega ustanovljenja. — Odbor je s sedanjim lastnikom „Slovenskega gospodarja“ pogodbo sklenil, vsled ktere bo ta list od 1. julija t. l. naprej pod lastništvom kat. tiskovnega društva izhajal. — Prva knjižica tega društva pod naslovom „Kake ustave je Avstriji treba“, razposlala se je društvenikom in jo dobijo tudi udje, ki na novo pristopijo. Za neude se dobi po 20 kr. pri odboru ali po knjigarjih. Sestavljena je prav dobro v lahko umevni besedi. Priporočamo jo vsem, katerim je mar, da se na kratko z našimi političnimi razmerami seznanijo. Kdor vzame te knjižice po 50 iztisov, dobi jih za 6 gld. Trdnjava bi svojim udom gotovo močno ustregla, ako bi jim pokrbela to lepo knjižico.

Poštarne listnice, prijemki ali recepisi se morajo po ukazu kupčijskega ministerstva napraviti tudi v slovenskem jeziku za take kraje, kjer Slovenci bivajo. Radovedni smo, ali jih dobomo tudi na Koroško. Dozdaj ni še sluha ne duha od njih.

Janežičev spominek. Vsi izobraženi narodi, nekdanji kakor sedanji, postavili so javne in dragocene spominke možem, kateri so bili naroda svojega dika in ponos, za njimi ne sme in noče zaostati slovenska omika. Drugo leto že teče, odkar je zamrl Anton Janežič — mož, ki je ljubil svoj narod iz vsega srca, zanj delal od mladih nog do zadnjega trenutka, njemu daroval vse svoje moči, dušne in telesne, ki je kakor pridna bučelica nabiral in nanašal, da bi svoj narod preskrbel z dušno hrano, mož ki je bil svojemu narodu budnik in svetilo in mu bo vedno na čast. Njegovi ostanke trohnijo pod gomilo, njegov blagi spomin pa živi v naših prsih. Vendar težko, težko smo se pogrešali javnega spominka, kateri bi nam vtelesil Janežičeve čednosti in zasluge. Hvala

Bogu! ta pogrešek bo kmalu popravljen; kraj, kjer počivajo Janežičeve košice, bo v kratkem zaznamoval in kinčal krasen grobni spominek. Poziv, s katerim se je obračal odbor družbe sv. Mohora do družnikov in do vseh Slovencev, da mu priteko v ta namen z obilnimi darovi na pomoč, ni našel gluhih ušes in trdih src. „Besednikov“ oglasnik priča, da se je do 18. aprila t. l. za Janežičevo ustanovitev nabralo 1123 gld. 44. Od tega zneska se je za 300 gold. naročil grobni spominek iz sivega marmeljna pri tukajšnjemu slovečemu kamnoseku Ohrfandl-nu; do binkoštih bo na grob postavljen in po odborovem sklepu 30. t. m. to je binkoštni torek zjutraj ob osmih slovesno blagoslovljen. Celovška čitalnica napravi Janežiču v hvaležen spomin in v podporo njegove ustanovitve tistega večera besedo.

Prosimo in vabimo vse bližnje in daljne rodoljube, ki ljubijo in spoštujejo Janežičev spomin, da se te slovesnosti v prav obilnem številu udeležijo.

Natančen načrt priobčujemo prihodnjic. Odbor.

V zlate bukve z njimi! 22. aprila je prejel odbor, ki nabira doneske za Janežičevo ustanovitev, od novomeških dijakov 78 gold, — čisti znesek besede, ki so jo obhajali v narodni čitalnici v proslavljenju Antona Janežiča. „Blagovoljno spremite“ — tako se glasi listič, kateremu je bil priložen tako obilni in nepričakovani dar — „mali donesek ter ga obrnite za J. ustanovitev, v spomin onega vrlega moža, ki je bil pravi biser Slovenstva in velika podpora in prijatelj učeče se mladine. Zavoljo tega naj mu doni večna slava po milej mu Sloveniji!“

Mi pa dostavimo: Slava in hvala vsem novomeškim dijakom, ki svoje in svojega naroda dobrotnike tako hvaležno časté in spoštujejo! Dijaci slovenski idite in storite vsi tako!

Odbor za Janežičevo ustanovitev.

Očitna zahvala.

H koncu nam je sveta dolžnost, zahvaliti se vsem gospodom, gospem in gospodičinam za obilo obiskovanje naše besede, posebno pa onim gospodom in društvom, ki so se je le v duhu vdeležili, ter tudi nekoliko darovali za Janežičev spomin, med katerimi so posebno imenovanja vredni g. Anton baron Zois, Navratil v Metliki, Pogačar v Ljubljani, Marn v Ljubljani in Florjan Drag. v Kranju. Hvala njim!

V Novem mestu 19. aprila 1871.

Dijaci.

Oglasnik.

Dohodki za Janežičevo ustanovitev.

	gold.	kr.
Presek iz 8. lista	1123	44
Nadalje je bilo poslano:		
382. Novomeški dijaki kot donesek besede, napravljene 18. aprila t. l.	78.	—
383. Drag. Ripšl, župnik v Loki	1.	—
384. J. Mikuš, duh. pomočnik v Dolini	—	20
	vkup	1202 64
V Celovcu 8. maja 1871		Odbor.

Dohodki družbe sv. Mohora l. 1871.

	gold.	kr.
č. novi dosmrtni udje:		
374. Pestelj Jože, posestnik v Podragi (I. pol.)	8	—
375. Šola v Dolini pri Leskovcu	15	—
376. Gaberc Šimen, kaplan v Slivnici	15	—
377. Knjižnica farna v Slavini	15	—
378. Peharec Alojzij, župnik v pokoji v Ljubljani	15	—
379. Knjižnica farna v Dragatušu	15	—
380. " " v Preloki	15	—
381. " " v Vinici	15	—
— Sodiš Neža pri sv. Križu (št. 313—II. pol.)	8	—

č. letni udje:	
M. Čuden, dekan v Kapli v rožni dolini	34 —
A. Wolf, dekan v Kanalu	159 —
J. Sovdat, fajmošter v Kamnjih	46 —
A. Šiligoj, vikar v Lokavcu	17 10
J. Janežič, bukvozev v Cerknici	61 —
S. Vilfan, prošt in dekan v Rudolfovem	130 40
Fr. Rus, kaplan v Rovtah	31 —
J. Matiašič, dekan v Mariboru	132 —
M. Globočnik, fajmošter v Ribnici	50 —
Fr. Čebular, župnik v Povirju	23 —
Dr. J. Vošnjak, prošt v Ptujju	483 50
E. Janžek, kaplan v Vidmu	120 —
J. Križaj, fajmošter v Staremtrgu	68 —
Gr. Jakelj, kaplan v Zatičini	77 —
A. Hajšek, župnik v Makolah	31 —
M. Fric, župnik pri sv. Miklavžu	41 —
J. Mavčič, župnik pri sv. Tomažu	108 50
J. Grabrijan, dekan in kanonik v Vipavi	254 40
J. Jeram, dekan v Cirknem	171 50
M. Pirce, stolni vikar v Gorici (druga pošiljatev)	122 —
A. Lukežič, kaplan v Mirnu	27 40
A. Balon, župnik v Polzelju	20 —
M. Strajnsak, dekan v Zaverču	195 95
Fr. Černe, župnik na Opčini	30 —
V. Orel, fajmošter pri sv. Križu	38 —
A. Jekše, dekan v Kobaridu (na drugo)	18 —
H. Križan, fajmošter v Št. Janžu	45 —
J. Gajšek, katehet v Brežicah	39 40
V. Matjan, župnik v Risani	38 —
J. Rozman, dekan v Konjicah	290 70
V. Božič, župnik v Pokerčah	19 —
E. Polak, dekan v Leskovcu	126 —
A. Fišer, duhovni pomočnik v Vozenici	34 —
Iv. Nabergoj, posestnik v Proseku	18 —
Fr. Avg. Košuta, župnik v Bovcu	137 20
A. Weishamer, provizor v Podljubelju	7 —
Fr. Jan, kaplan v Gornjem gradu	7 —
J. Vidmar, kaplan v Smedniku	28 —
A. Kocman, dekan v Komnu	131 40
Fr. Mercina, dekan v Št. Petru pri Gorici	81 40
L. Herg, župnik v Lembahu	38 —
G. Majhenič, župnik v Ormožu	28 —
M. Rubin, župnik pri sv. Magdaleni	67 —
J. Kukovec, kaplan v sv. Petru pri Radgoni	93 30
O. Tito Trop, profesor v Varaždinu	16 —
A. Nagi, dekan v Cerkovci	139 60
T. Zupan, katehet v Kranji	10 —
Fr. Ozmec, kaplan na Ptujski gori	11 —
Fr. Špendal, katehet v Trziču	90 —
Fr. Peterlin, administrator pri sv. Lenartu	16 —
A. Lesar, c. kr. profesor je poslal za dek. Ljubljano, Litijo, faro Vače, Banjaloko	997 80
L. Kramberger, župnik pri sv. Križu pri Ljutomeru	74 —
M. Braucher, dekan v Ospi	27 —
J. Čucek, dekan v Jarenini	144 50
A. Zuža, dekan v Laškem trgu	110 50
Fr. Šabec, trgovec v Podgradu	36 30
M. Lazar, šolski vodja v Kranju	341 60
Bl. Muhovec, duhovni pomočnik v Kamniku	337 90
Bož. Burcar, kaplan na Pesnici	30 —
A. Čibašek, župnik v Št. Kocjanu	11 —
Fr. Kramer, učitelj v Kapelah	8 —
M. Smolnikar 2 gld., A. Zajdela 1 gld., G. Krulec 1 gld., Fr. Fick 1 gld., J. Horvat 1 gld., Fr. Matičič 1 gld. 15 kr., Ig. Čretnik 1 gld., Poreški ordn. 1 gld., Ig. Grm 1 gld., Fr. Šusterič 1 gld., J. Novak 1 gld., Gr. Jank 1 gld., J. Blaznik 2 gld., J. Žan 2 gld., A. Vrček 1 gld. 60 kr., P. Kraigher 1 gld., J. D. Budna 3 gld. 15 kr., J. Lukežič 1 gld., Fr. Bezeljak 1 gld., Mar. Herkovic 1 gld., J. Kalister 1 gld., J. Janžič 1 gld., N. Marolt 1 gld., J. Sternad 1 gld., Fr. Sinko 1 gld., A. Merkuš 3 gld., A. Kermelj 1 gld., J. Palčič 1 gld., A. Mihčič 1 gld., Tomšič T. 1 gld.	37 90

Vkup 6278 gld. 25

Kurzi na Dunaji 8. maja 1871

Kreditne akcije 281 gld. 10 kr. Nadavek na srebro 122 gld. 50 kr.
Národno posojilo 59 " — " Napoleondori . . . 9 " 92

Listnica Besednikova. J. C. v Lj. in J. L. v G. Poslano-prejeli, več pismeno.